

بهترین روش مدیریت کلاس درس ابتدایی (پایه اول)

حنانه دریس

آموزگار پایه اول شهرستان خرمشهر استان خوزستان

چکیده (فونت B Nazanin - اندازه 12 - پررنگ)

مدیریت یکی از مهم ترین مسائل حال حاضر است که تاثیر مستقیمی در یادگیری دانش آموزان دارد. مدیریت در زمان های گوناگون وجود داشته و از بین نرفته است، تنها از شکلی به شکل دیگر تغییر کرده است. پژوهش مورد نظر از نوع کیفی و روایت پژوهی است؛ جهت جمع آوری اطلاعات از مصاحبه نیمه ساختار یافته و منابع علمی بهره گرفته و برای تجزیه داده ها از روش کد گذاری استفاده شده است. نتیجه این پژوهش نشان می دهد که ساکت بودن دانش آموزان سر کلاس نشانه مدیریت صحیح معلم نمی باشد؛ آموزگار می تواند از روش های فعال تدریس و فنون نوین مدیریت در جهت اعمال خواسته های خود استفاده کند و به یک تدریس ایده آل که بیش ترین یادگیری را به همراه داشته باشد دست یابد.

واژگان کلیدی: مدیریت، یادگیری، دانش آموز، روش تدریس

1

مقدمه

مدیریت از زمان های بسیار گذشته وجود داشته و با گذشت زمان شیوه های گوناگونی و انواع مختلفی تقسیم شده است. مدیریت بخش جدایی ناپذیر زندگی است و هر جا که انسان ها برای رسیدن به اهداف خود تلاش می کنند وجود آن ضروری است. از مدیریت تعریف های زیادی شده است که بر اساس اهمیت کاربرد آن ها در رفتار کلاسی به برخی اشاره میشود. یکی از تعاریف قابل قبول مدیریت در امر رفتار کلاسی این تعریف است: مدیریت یعنی هنر انجام دادن کارها به وسیله ی دیگران (فالت) در این تعریف، رفتار آمرانه ی معلم و همچنین خود محوری وی مورد انتقاد قرار می گیرد. با توجه به این تعریف، معلم بایستی یک راهنمای خوب باشد، ولی کارها توسط خود دانش آموز انجام شود، و آنها در امر یادگیری فعال باشند. بدیهی است که هر چه مشارکت دانش آموزان در فعالیتهای کلاسی و در امر یادگیری بیشتر باشد، رشد مهارت های گوناگون در آنان بیشتر می شود، و متکی به خود می گردند و اعتماد بنفس در آنان رشد می کند. باید در نظر داشت که این تعریف در کلاس هایی که فراگیران دوران کودکی را طی می کنند، دارای کاربرد زیادی نیست در مقطع ابتدایی، پیش از آنکه معلم به کودکان آموزش دهد، بایستی عمدتاً خود، برنامه ریز بوده و اهداف آموزشی را دنبال کند، زیرا با توجه به ویژگی های خاص کودکان اولامتکی به دیگران بوده و ثنیا کم تجربه می باشند، این وظیفه به معلم برمی گردد. در حالی که آموزش بزرگسالان به دلیل اینکه آنان در امر برنامه ریزی های درسی و کلاسی، از اهمیت زیادی برخوردار می گردد. با توجه به موارد فوق در آموزش دوره های بالاتر، لازم است فراگیران، خود در امر یادگیری مشارکت داشته باشند (افشارنیا، ۱۳۹۷).

مدیریت کلاس درس یکی از مهمترین مسائل در موقعیت های یاددهی - یادگیری و در واقع یکی از معیارهای تحقیق تدریس اثربخش است (جعفری، ۱۳۹۵). مدیریت کلاس درس شامل اقداماتی است که مدرس برای ایجاد نظم، ایجاد انگیزه، در گیر کردن

فراگیران و جلب مشارکت آنها در فرایند یادگیری انجام می دهد؛ به عبارت بهتر رهبری کردن امور کلاس از طریق تنظیم برنامه کلاسی، ساماندهی مراحل کار، نظارت بر پیشرفت فراگیران و پیش بینی و حل مسائل است. دانایی یوک مدیریت کلاس درس را اینگونه توصیف می کند: تهیه تدارک و اتخاذ شیوه های لازم برای ایجاد و حفظ محیطی که آموزش و یادگیری بتواند در آن اتفاق بیفتد (رضایی، ۱۳۹۴). اساسی ترین عامل برای موفقیت نظام آموزش ابتدایی در تحقق اهداف آموزشی مدرس می باشد دوره ابتدایی که پایه و اساس دوره های تحصیلی بالاتر می باشد میزان و کیفیت آموزشی در این دوره تا حدود زیادی در دوره های بعد نیز مشکلات تحصیلی دوره ابتدایی می تواند یکی از دلایل پایین بودن پیشرفت تحصیلی در مقاطع بالاتر باشد و تأثیرگذار خواهد بود. این امر خسارت های جبران ناپذیری را از بعد فرهنگی و اقتصادی را به دنبال دارد. با توجه به اهمیت یادگیری در مقطع ابتدایی که بسیار مهم می باشد و توجه به این نکته که مدیریت کلاس درس می تواند تأثیر مستقیم بر یادگیری دانش آموزان داشته باشد.

اداره صحیح کلاس از مسائل مهم آموزشی است؛ زیرا از این طریق معلم می تواند رفتارهای مخرب و مزاحم را اصلاح نماید و با ایجاد محیطی آرام و بدون تنش و درگیری شرکت دانش آموزان را در فعالیتهای یادگیری افزایش دهد اداره کلاس درس به نحوی موثر فعالیتهای یادگیری را در دانش آموزان به حداکثر می رساند. وولفلک (۲۰۰۴) اداره کلاس درس را مورد استفاده قرار دادن فنون ایجاد و حفظ یک محیط سالم و خالی از مشکلات رفتاری می داند. فتسکو و ملکور (۲۰۰۵) اداره کلاس درس را شامل اقداماتی که معلم در ایجاد یک محیط سازنده به کار می گیرد بیان می کند. به دست آورده های برخی از یافته های پژوهشگران در این زمینه می پردازیم برای مثال کوکه و انسیا (۲۰۰۹) در پژوهشی با هدف کشف رابطه بین اعتقادات و سبک مدیریت معلمان، نشان دادند که بین سبک مدیریت کلاس معلمان و تدریس واقعی اعتقادات آنان رابطه وجود دارد. پژوهش ها نشان می دهد که سبک های رهبری معلمان در کلاس نقش مهمی در موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ایفا می کند و سبک مدیریت معلمان نقش مهمی در درگیری دانش آموزان در کلاس و ایجاد انگیزه در آنان دارد. ناکامورا (۲۰۰۰) در پژوهش خود بند پنج بعد سبک رهبری معلم رشد دانش آموز ارتباط و انگیزش و انضباط در کلاس درس سالم را به عنوان مولفه های مدیریت کلاس درس سالم نموده است.

میان مدیریت کلاسی و یادگیری دانش آموزان ابتدایی چه رابطه ای وجود دارد؟

برای مدیریت بهتر کلاس درس مقطع ابتدایی چه راه کار هایی می توان اتخاذ نمود؟

آیا مدیریت کلاس درس به معنای ساکت بودن دانش آموزان است؟

بیان مساله

امروزه هدف از تدریس فقط انتقال دانش موجود به دانش آموزان نبوده بلکه شامل آموزش شیوه هایی است که به دانش آموزان یاد داده می شود چگونه یاد بگیرند. ایجاد و حفظ محیط مناسب برای فعالیت های یاددهی و یادگیری درس موانع بازدارنده و مخل یاددهی - یادگیری و راه کارها غلبه بر ایجاد می کند که معلمان از ویژگی های کلاس آن ها آگاهی کافی داشته باشند. تحقیقات بیشماری نشان داده است که بسیاری از مشکلات اخلاقی و اجتماعی دانش آموزان ما حاکی از جذاب نبودن محیط مدرسه و کشمکش های اینگونه ی دانش آموزان با معلمان و افت کار آمد معلمان و ایجاد شرایط لازم برای تسهیل یادگیری تحصیلی آنان بوده است. و لذا وجود مدیریت که مطابق نیازها و ویژگی های فراگیران باشد لازمه ی جامعه ی امروزی و راه گشای بسیاری از مشکلات در کلاس

دانش آموزان می باشد. اینکه در فضای آموزش فعلی به جای اینکه به دانش آموزان توصیه ی نظم و انضباط شود باید به معلمان یادآوری گردد که در اداره ی کلاسشان از روش های مدیریتی نوین استفاده گردد. و معلمان با توانمندی مدیریتی خود می توانند پایگاه و منزلت واقعی خود را حفظ کنند(غراوی و همکاران، 1402)

مدیریت کلاس می تواند یکی از مؤثرترین عوامل و هسته ی اصلی مهارت های تدریس باشد که معلمان باید همواره آن را بهبود بخشند. برای تسهیل در امر یادگیری در کلاس درس که مطابق نیازها و ویژگی های فراگیران باشد، دانستن اصول مدیریت کلاس امری ضروری است؛ زیرا آشنا نبودن با راهکارها و شیوه های کلاس داری در اغلب موارد باعث هرج و مرج و بروز مشکلات اخلاقی و اجتماعی بین دانش آموزان با معلمان و نهایتاً منجر به افت تحصیلی برخی از آنها می شود؛ بنابراین هر چند آموزگار از شیوه های نوین و خلاق تدریس بهره مند باشد ولی از اصول و روش های کلاس داری آگاهی کافی نداشته باشد به نتیجه مطلوب آموزشی نخواهد رسید. اداره کلاس درس یعنی استفاده از فنون ایجاد و حفظ یک محیط سالم و خالی از مشکلات رفتاری از مهم ترین کارهایی که باید برای مدیریت کلاس درس انجام و آماده شدن از ابتدای سال تحصیلی و قبل از شروع کلاس درس است. مفهوم مدیریت کلاس شامل اجرای طرح های آموزشی توسط معلم برای یادگیری بهتر دانش آموزان و استفاده از اصول نظم و کنترل کلاس باشد. مدیریت معلم چیزی جز توان و قدرت تصمیم گیری و اجرای عمل نمی باشد. معلم با توان و کارآیی خود می تواند مدیریت زمان کلاس خود را طوری برنامه ریزی کند که لحظه لحظه ی کلاس درس او مفید و مطلوب آموزش و یادگیری باشد. در این مقاله به ارزش بسیار بالای مدیریت کلاس اشاره شده است و در بخش های اصلی به ماهیت کلاس های درس، روش های مدیریت و سبک های مدیریتی معلمان در کلاس درس اشاره شده است(مقدم، جاوید 1398)

روش پژوهش

روش پژوهش از نوع کیفی و با روش روایت پژوهی انجام شده است. روایت پژوهی یک روش تحقیقی است که به بررسی همه جانبه و تحلیل موضوع پرداخته و بسیار کامل و جامع است. نظریه پردازان روایت را وسیله ای جهت انتقال دانش و معرفت دانسته و دامنه آن را بسی گسترده تر از قبل تعریف کرده اند.

حوزه پژوهش، نمونه گیری و حجم نمونه

در این تحقیق جامعه آماری ما معلمان با سابقه بوده اند؛ از سه معلم که هم اکنون در حال تدریس می باشند مصاحبه به عمل آمده است. هر سه معلم دارای مدرک تحصیلی دانشگاهی در مقطع لیسانس و بالاتر می باشند. نمونه گیری ما نیز به صورت هدفمند از معلمان در دسترس و با سابقه تدریس در پایه اول بوده است.

روش و ابزار گردآوری داده ها

روش گردآوری داده ها در این پژوهش به صورت میدانی انجام شده است علاوه بر آن جهت تکمیل اطلاعات از روش کتابخانه ای نیز بهره گرفته میشود همچنین از مصاحبه نیمه ساختار یافته و حضوری و مطالعه منابع علمی نیز کمک گرفته میشود.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

روش تجزیه و تحلیل در این مقاله از نوع کدگذاری می باشد. کد کلمه یا عبارت است که به صورت نمادین یا مشخصه یا صفتی را به بخشی از داده های زبانی اختصاص می دهد کدها در داده های اصلی تحقیق هستند که وقتی بر اساس شباهت ها و نظام ها دسته بندی می شود پدید آمدن طبقه ها و در نتیجه تحلیل آنها را تسهیل می دهند.

اعتباردهی (باور پذیری و اطمینان پذیری پژوهش)

4 برای اعتبار دهی به این پژوهش از روش بازبینی تحقیق توسط مشارکت کنندگان بهره گرفته ایم که نتایج تحقیق را در اختیار سه مشارکت کننده قرار داده ایم و آنها نتایج را تایید کرده اند؛ برای باور پذیری موضوع تحقیق از قبل به مصاحبه کنندگان گفته شده است و اینکه با اجازه ی آنها مطالب ثبت و ضبط شده اند.

یافته های پژوهش

مصاحبه شماره 1

مشخصات مصاحبه شونده

خانم معصومه مازونی متولد 1360، 18 سال سابقه تدریس در پایه اول شهرستان خرمشهر را دارند. فارق التحصیل از رشته آموزش ابتدایی هستند.

مفاهیم استخراج شده	پاراگراف های استخراج شده
1. تاثیر مثبت و مستقیم بر یادگیری	مدیریت صحیح کلاس درس تاثیر مثبتی بر آموزش معلم و یادگیری دانش آموز دارد. آموزگاری که بتواند بر مدیریت کلاس واقف باشد و امور کلاس را به راحتی به دست بگیرد بهترین عملکرد را در آموزش خواهد داشت بنابراین این اداره صحیح کلاس از مهم ترین وظایف معلم برای ایجاد محیط اثر بخش خواهد بود هر آموزگاری برای مدیریت کلاس خود برنامه هایی دارد بنابراین معلمی موفق است که با برنامه وارد شود. لازمه هر کنش، واکنشی است که از قبل برای همه اینها برنامه داشته باشیم تا به نتیجه مطلوب برسیم.
2. مهم ترین وظیفه معلم مدیریت	به نظر من مدیریت کلاس درس به این معنی نیست که بچه ها همیشه ساکت باشند، یکی از روش های تدریس پرسش و پاسخ می باشد یعنی مداخله ی به جا دانش آموز در امر آموزش است پس باز مهارت آموزگار است
3. اداره صحیح کلاس	
4. داشتن برنامه	

5. ساکت نبودن	که به گونه ای مفهوم این مهارت را به دانش آموزانش آموزش داده باشد که کی و کجا و چگونه با معلم گفتگو مفید داشته باشند.
6. روش های پویا	با توجه به اینکه روش تدریس در گذشته به صورت سنتی و معلم محور بوده مدیریت کلاس هم متفاوت بوده است. آموزش در گذشته به شکل و شیوه سخنرانی بوده و حضور دانش آموز بسیار کم رنگ بود، این خود یکی از دلایلی بود که انگیزه دانش آموز کم رنگ می کرد. در واقع می توان گفت معلم همه کاره بود.
7. روش پرس و پاسخ	اما امروزه آنچه که شاهد هستیم ارتباط عاطفی بسیار خوبی بین معلم و شاگرد برقرار شده دانش آموز می داند علاوه بر یادگیری دروس مهارت هایی را می آموزد و کمک می کند که معلم آسان تر به هدف خود برسد.
8. معلم محور	دانش آموز مسولیت پذیر بار می آید و می داند که در مدرسه تنها نقش دانش آموز را ندارد.
9. سخنرانی	.
10. ارتباط عاطفی	
11. آموزش مهارت ها	

مصاحبه شماره 2

مشخصات مصاحبه شونده

5

فاطمه راسه 44 ساله، 16 سال سابقه تدریس در پایه اول شهرستان خرمشهر را دارند؛ دارای مدرک کارشناسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی و پیش دبستانی می باشند.

مفاهیم استخراج شده	پاراگراف های استخراج شده
12. تاثیر گذاری زیاد	مدیریت کلاسی تاثیر بسیار زیادی در آموزش و یادگیری دارد معلم اگر نتواند نظم مورد نیاز را در کلاس ایجاد کند، در فرآیند تدریس خلل ایجاد می شود. زمان خود را از دست می دهد. پس مدیریت کلاسی تاثیر مستقیم بر تدریس و یادگیری دارد. معلم باید رفتارهای نامناسب دانش آموزان را کنترل کند. اینگونه می تواند یک کلاس ایده آل داشته باشد.
13. از دست دادن زمان	برای مدیریت کلاس خود اولین جلسه ای که می روم، همراه با بازی قوانین را به دانش آموزان می گویم. تنها در حین تدریس است که بچه ها باید ساکت باشند، زمانی را به بازی کودکان اختصاص می دهم و اینکه همیشه سر کلاس ساکت نیستند.
14. کنترل رفتار های نامناسب	به هیچ عنوان کلاس ساکت نشانه مدیریت خوب یک معلم نیست.
15. وضع قوانین	برای راهکار بنده قوانین کلاس را به صورت تصویری چاپ کرده و در کلاس نصب می کنم.
16. اکت نبودن دانش آموزان	
17. چاپ تصویری قوانین	

مصاحبه شماره 3

مشخصات مصاحبه شونده

خانم رسمیه برام زاده بازنشسته 30 سال خدمت تمام، دارای مدرک تحصیلی دیپلم اقتصاد می باشند و هم اکنون در مدارس غیر انتفاعی شاغل هستند.

مفاهیم استخراج شده	پاراگراف های استخراج شده
18. بازی و شیطنت	دنیای دانش آموزان ابتدایی بازی، شیطنت و بازی گوشه است که در هر پایه و مقطع تعدادی از ویژگی ها متغییر است؛ ذهن و درون کودکان مختص خودشان است، اینکه به چه شکلی این کار را انجام بدهیم بستگی به معلم دارد. معلم می تواند ماهرانه یک خلاقیتی به خرج بدهد که بچه ها جذب او بشوند، خلاقیت آموزگار در مدیریت کلاس بسیار اهمیت دارد. نقش اول در مدیریت کلاس معلم و خلاقیت او است و در مرحله بعد دانش آموز است.
19. خلاقیت معلم	
20. جذب کردن بچه ها	
21. داد زدن	داد زدن و سکوت اجباری دانش آموزان یک شیوه مدیریت منسوخ می باشد درست است که دانش آموز ساکت است لاکن به تدریس گوش نمی دهند و ذهن او متمرکز چیز دیگری است.
22. سکوت اجباری	برای مثال من برای زنگ ریاضی از شعر (آی چینه چینه چینه، ریاضی چه شیرنه).
23. استفاده از شعر	و سعی بر آن است که در طول تدریس از شعر، نمایش، حرکت استفاده بشود.
24. شیوه نمایشی	هنر این نیست که دانش آموز ساکت باشد بلکه هنر درگیر کردن ذهن دانش آموز است. یکی از مهم تربیت روش ها این است که معلم خودش متکلم وحده نباشد و عملی از دانش آموزان بخواهد اجرا کنند.
25. هنر درگیر کردن ذهن دانش آموز	روش های پویا و فعال را باید بیش تر به کار ببرند.
26. متکلم وحده نبودن	زمان قدیم تنها فقط ترس بوده است سر کلاس ها به خاطر تندی زیاد بوده که روش بسیار بدی است.
27. روش های فعال و پویا	روش ها قدیم در مدرسه و منزل یکسان بود چرا که سبک زندگی ها اینگونه بود لاکن الان سبک زندگی ها تغییر کرده و همان روش ها را نمی توان برای دانش آموزان نسل جدید داشت...

کد گذاری

مضمون	کد های محوری	کد های اولیه
روش مدیریت کلاسی	روش های قدیم مدیریت	1. تاثیر مثبت و مستقیم بر یادگیری 2. مهم ترین وظیفه معلم مدیریت 3. اداره صحیح کلاس 4. داشتن برنامه 5. ساکت نبودن 6. روش های پویا 7. روش پرس و پاسخ 8. معلم محور 9. سخنرانی 10. ارتباط عاطفی 11. آموزش مهارت ها 12. تاثیر گذاری زیاد 13. از دست دادن زمان 14. کنترل رفتار های نامناسب 16. ساکت نبودن دانش آموزان
	روش های جدید مدیریت	

<p>رابطه مدیریت و آموزش</p>	<p>ویژگی دانش آموزان</p> <p>راهکار افزایش یادگیری</p>	<p>17. چاپ تصویری قوانین 15. وضع قوانین 18. بازی و شیطننت 19. خلاقیت معلم 20. جذب کردن بچه ها 21. داد زدن 22. سکوت اجباری 23. استفاده از شعر 24. شیوه نمایشی 25. هنر درگیر کردن ذهن دانش آموز 26. متکلم وحده نبودن 27. روش های فعال و پویا</p>
-----------------------------	---	---

بحث و نتیجه گیری

منابع

1. افشارنیا، معصومه؛ عباسی، رضا؛ دسترنج، مرتضی بررسی مدیریت کلاس درس و روش کلاس داری معلمان در مدارس و مراکز آموزشی، 1397
2. رضایی، حبیب اله؛ حقانی، فریبا، راهنمایی برای اداره کردن کلاس درس، 1394، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی
3. کوسه غراوی، نعمت الله و بش زاده، عنایت الله و ممی زاده، سولماز و قره مشک غراوی، ماریه، 1402، شیوه های نوین مدیریت کلاس درس، اولین همایش بین المللی افق های نوین در آموزش و پرورش در هزاره سوم، بوشهر،
4. جاوید مقدم م. (1398). مدیریت کلاس تعاریف و مفاهیم: مروری بر ماهیت، روش ها و سبک های مدیریتی معلمان در کلاس از نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری. درس